МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

А. В. ЛАПКІН

ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Монографія

Харків
«Право»
2020

УДК 347.963(477)
Л24

Рекомендовано до опублікування вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 4 від 20 листопада 2020 року)

Р е ц е н з е н т и:

І. В. Гловюк, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Львівського державного університету внутрішніх справ;

В. О. Гринюк, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

С. О. Іваницький, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ

Лапкін А. В.

Л24 Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми : монографія / А. В. Лапкін. – Харків : Право, 2020. – 1304 с.

ISBN 978-966-998-138-7

Монографія присвячена дослідженню теоретичних і практичних проблем діяльності прокурора у кримінальному провадженні України. Аналізуються історичний розвиток та міжнародний досвід, а також правові основи відповідної діяльності прокурора. Формулюється новітня функціональна модель прокуратури, що включає її мету і завдання, функції та сферу діяльності.

Викладена авторська концепція участі прокурора у кримінальному провадженні. Визначені принципи діяльності прокурора у кримінальному провадженні, її періодизація та взаємодія з іншими учасниками кримінального процесу. Докладно досліджується участь прокурора на окремих етапах досудового та судового кримінального провадження, а також в особливих порядках кримінального провадження.

Для науковців та викладачів юридичних закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, прокурорів, суддів, слідчих, адвокатів, а також усіх, хто цікавиться проблемами кримінального процесу та прокурорської діяльності.

УДК 347.963(477)

ISBN 978-966-998-138-7

© Лапкін А. В., 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

Зміст

Перелік умовних позначень 10

Вступ 12

Розділ 1
ТЕОРЕТИЧНІ, ІСТОРИЧНІ
ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

1.1. Теоретичні основи дослідження діяльності прокурора у кримінальному провадженні 17
1.1.1. Стан наукової розробки проблем діяльності прокурора у кримінальному провадженні 17
1.1.2. Місце дослідження діяльності прокурора у кримінальному провадженні в системі юридичних наук 34
1.2. Історична ретроспектива і сучасний стан діяльності прокурора у кримінальному провадженні 48
1.2.1. Генезис діяльності прокурора у кримінальному провадженні до проголошення Україною незалежності 50
1.2.2. Генезис діяльності прокурора у кримінальному провадженні після проголошення Україною незалежності 66
1.3. Правові основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні 89
1.3.1. Сутність, значення та класифікація правових основ діяльності прокурора у кримінальному провадженні 89
1.3.2. Конституційні основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні 92
1.3.3. Міжнародно-правові основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні 101
1.3.4. Законодавчий рівень правових основ діяльності прокурора у кримінальному провадженні 112
1.3.5. Підзаконні правові основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні 125
1.3.6. Відомчий рівень правових основ діяльності прокурора у кримінальному провадженні 127
1.3.7. Квазіправові основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні 133
1.4. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід діяльності прокурора у кримінальному провадженні 144
1.4.1. Міжнародні стандарти діяльності прокурора у кримінальному провадженні 144
1.4.2. Зарубіжний досвід діяльності прокурора у кримінальному провадженні 177

Розділ 2
ПРАВОВА ПРИРОДА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

2.1. Функціональна модель прокуратури як концептуальна основа діяльності прокурора у кримінальному провадженні 206
2.1.1. Поняття й різновиди функціональної моделі прокуратури.....206
2.1.2. Фактори, що визначають функціональну модель прокуратури.....213
2.1.3. Складові функціональної моделі прокуратури.....224
2.2. Мета і завдання прокуратури.....232
2.3. Кримінальне правосуддя як сфера функціонування прокуратури 244
2.4. Функції прокуратури 256
2.4.1. Функції прокуратури de lege lata 256
2.4.1.1. Підтримання публічного обвинувачення в суді 259
2.4.1.2. Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.....270
2.4.1.3. Представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.....296
2.4.1.4. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.....301
2.4.1.5. Досудове розслідування 309
2.4.2. Перспективні функції прокуратури (de lege ferenda).....319
2.4.2.1. Формування державної антикримінальної політики.....321
2.4.2.2. Кримінальне переслідування.....329
2.4.2.3. Представництво інтересів громадян та держави щодо відшкодування заподіяної кримінальними правопорушеннями шкоди.....351
2.4.2.4. Координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії кримінальній протиправності.....359

Розділ 3
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

3.1. Прокурор як учасник кримінального провадження.....373
3.2. Принципи діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....379
3.2.1. Поняття, система і значення принципів діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....379

3.2.2. Принцип публічності кримінального переслідування.....382
3.2.3. Принцип монополії прокурора на здійснення кримінального переслідування.....388
3.2.4. Принцип обов'язковості участі прокурора у кримінальному провадженні.....397
3.2.5. Принцип незалежності прокурора.....406
3.2.6. Принцип дискреційності кримінального переслідування.....416
3.2.7. Принцип ієрархічності кримінального переслідування.....423
3.2.8. Принцип територіальності кримінального переслідування.....430
3.2.9. Принцип спеціалізації кримінального переслідування.....435
3.2.10. Принцип незмінюваності прокурора у кримінальному провадженні.....444
3.2.11. Принцип одноособового та колективного здійснення повноважень прокурора у кримінальному провадженні.....451
3.3. Періодизація діяльності прокурора у кримінальному провадженні....456
3.4. Роль прокурора у суб'єктній структурі кримінального провадження....480
3.4.1. Взаємодія прокурора із судом та слідчим суддею.....481
3.4.2. Взаємодія прокурора із органами досудового розслідування і оперативними підрозділами.....500
3.4.3. Взаємодія прокурора з іншими учасниками кримінального провадження.....521
3.4.3.1. Забезпечення прав учасників кримінального провадження у прокурорській діяльності.....521
3.4.3.2. Забезпечення прокурором прав підозрюваного, обвинуваченого.....527
3.4.3.3. Забезпечення прокурором прав потерпілого.....531
3.4.3.4. Забезпечення прокурором прав заявника.....534
3.4.3.5. Забезпечення прокурором прав свідків.....536
3.4.3.6. Забезпечення прокурором прав інших учасників кримінального провадження.....538
3.5. Шляхи підвищення ефективності діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....538

Розділ 4
ПРОКУРОР У ДОСУДОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

4.1. Загальна характеристика діяльності прокурора у досудовому кримінальному провадженні.....569
4.2. Діяльність прокурора на початку досудового розслідування.....582
4.2.1. Сутність і значення діяльності прокурора на початковому етапі досудового розслідування.....582

4.2.2. Завдання та повноваження прокурора на початковому етапі досудового розслідування 589
4.2.3. Організація діяльності прокурора на початковому етапі кримінального провадження 598
4.3. Діяльність прокурора на центральному етапі досудового розслідування....602
4.3.1. Сутність та значення діяльності прокурора на центральному етапі досудового розслідування....602
4.3.2. Предмет діяльності прокурора на центральному етапі досудового розслідування 609
4.3.2.1. Обґрунтованість повідомлення про підозру....610
4.3.2.2. Доцільність повідомлення про підозру....615
4.3.2.3. Своєчасність повідомлення про підозру....617
4.3.2.4. Оформлення повідомлення про підозру 619
4.3.2.5. Забезпечення прав підозрюваного....622
4.3.3. Діяльність прокурора щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження 625
4.3.4. Корегування повідомлення про підозру....634
4.4. Діяльність прокурора на етапі закінчення досудового розслідування..... 639
4.4.1. Сутність і значення діяльності прокурора на етапі закінчення досудового розслідування....639
4.4.2. Участь прокурора у закінченні досудового розслідування у формі закриття кримінального провадження 651
4.4.2.1. Сутність і значення закриття кримінального провадження як форми закінчення досудового розслідування 651
4.4.2.2. Форми участі прокурора у закритті кримінальних проваджень....652
4.4.2.3. Підстави закриття кримінального провадження та особливості їх застосування прокурором....657
4.4.2.4. Порядок закінчення прокурором досудового розслідування у формі закриття кримінального провадження....665
4.4.3. Участь прокурора у закінченні досудового розслідування у формі звернення до суду з обвинувальним актом....670
4.4.3.1. Сутність і значення закінчення досудового розслідування у формі звернення до суду з обвинувальним актом 670
4.4.3.2. Підстава закінчення прокурором досудового розслідування у формі звернення до суду з обвинувальним актом 672
4.4.3.3. Порядок закінчення прокурором досудового розслідування у формі звернення до суду з обвинувальним актом 677

4.4.4. Діяльність прокурора щодо додержання строків досудового розслідування 693
4.4.4.1. Сутність та значення діяльності прокурора щодо додержання строків досудового розслідування 693
4.4.4.2. Визначення прокурором строку досудового розслідування 701
4.4.4.3. Контроль прокурора за додержанням строків досудового розслідування 702
4.4.4.4. Діяльність прокурора щодо зупинення досудового розслідування 704
4.4.4.5. Діяльність прокурора щодо продовження строку досудового розслідування 716

Розділ 5
ПРОКУРОР У СУДОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

5.1. Предмет та межі діяльності прокурора у судовому провадженні 722
5.1.1. Визначення прокурором предмета і меж судового провадження 722
5.1.2. Зміна прокурором предмета та меж судового провадження 728
5.1.2.1. Підстави та форми зміни прокурором предмета та меж судового провадження 728
5.1.2.2. Порядок зміни прокурором меж судового розгляду 736
5.1.2.3. Зміна прокурором обвинувачення 745
5.1.2.4. Висунення прокурором додаткового обвинувачення 748
5.1.2.5. Відмова прокурора від підтримання публічного обвинувачення 752
5.2. Участь прокурора у підготовчому судовому провадженні 757
5.2.1. Сутність та значення діяльності прокурора у підготовчому провадженні 757
5.2.2. Порядок діяльності прокурора у підготовчому провадженні 764
5.2.2.1. Загальна характеристика порядку підготовчого провадження 764
5.2.2.2. Роль прокурора на етапі відкриття судового провадження 767
5.2.2.3. Роль прокурора на етапі підготовки до проведення судового розгляду 780
5.3. Участь прокурора у судовому розгляді кримінального провадження 788
5.3.1. Сутність і значення діяльності прокурора у судовому розгляді 788

5.3.2. Порядок діяльності прокурора у судовому розгляді.....795
5.3.2.1. Роль прокурора на підготовчому етапі судового розгляду.....796
5.3.2.2. Роль прокурора на етапі з'ясування обставин та перевірки їх доказами.....800
5.3.2.3. Роль прокурора на етапі судових дебатів.....803
5.4. Діяльність прокурора на стадіях перегляду судових рішень у кримінальному провадженні.....816
5.4.1. Сутність і значення діяльності прокурора на стадіях перегляду судових рішень.....816
5.4.2. Предмет і межі діяльності прокурора щодо оскарження судових рішень.....828
5.4.3. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні з перегляду судових рішень.....841
5.4.4. Суб'єкти прокурорської діяльності щодо перегляду судових рішень.....847

Розділ 6
ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА В ОСОБЛИВИХ ПОРЯДКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

6.1. Диференціація діяльності прокурора у кримінальному провадженні.....856
6.2. Участь прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.....864
6.2.1. Сутність та значення діяльності прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.....864
6.2.2. Порядок діяльності прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод.....871
6.3. Участь прокурора у кримінальному провадженні зі звільнення особи від кримінальної відповідальності.....887
6.4. Участь прокурора у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.....900
6.4.1. Сутність та значення діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.....900
6.4.2. Порядок діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру.....906
6.5. Участь прокурора у кримінальному провадженні щодо дітей.....925
6.5.1. Сутність і значення діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо дітей.....925
6.5.2. Порядок діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо дітей.....930

6.6. Участь прокурора у спеціальному кримінальному провадженні (in absentia) 944
6.6.1. Сутність і значення діяльності прокурора у кримінальному провадженні in absentia 944
6.6.2. Порядок діяльності прокурора у кримінальному провадженні in absentia 949
6.7. Участь прокурора у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків 961
6.7.1. Сутність і значення діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків 961
6.7.2. Порядок діяльності прокурора у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків 965

Висновки 978

Список використаних джерел 1011

Додатки

ДОДАТОК А
Основні показники роботи системи кримінальної юстиції в Україні за 2009-2012 рр 1217
ДОДАТОК Б
Основні показники роботи системи кримінальної юстиції в Україні за 2013-2019 рр 1218
ДОДАТОК В
Анкета опитування прокурорів з питань участі у кримінальному провадженні 1219
ДОДАТОК Г
Анкета опитування слідчих із питань взаємодії з прокурорами у кримінальному провадженні 1239
ДОДАТОК Д
Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями скарг на повідомлення про підозру 1248
ДОДАТОК Е
Узагальнення судової практики повернення прокурорам обвинувальних актів у підготовчому провадженні 1265
ДОДАТОК Є
Акти впровадження результатів дослідження 1282
ДОДАТОК Ж
Список публікацій автора за темою дослідження та відомості про апробацію результатів дослідження 1291

Перелік умовних позначень

АРК – Автономна Республіка Крим

ВАС – Вищий антикорупційний суд

ВРУ – Верховна Рада України

ВС – Верховний Суд

ВСС – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ

ГП – Генеральний прокурор

ГПУ – Генеральна прокуратура України

ДБР – Державне бюро розслідувань

ДКВС – Державна кримінально-виконавча служба України

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

ЄС – Європейський Союз

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗУ – Закон України

КАС – Кодекс адміністративного судочинства України

Керівні принципи – Керівні принципи ООН, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування від 1990 р.

КК – Кримінальний кодекс

КВК – Кримінально-виконавчий кодекс

КМРЄ – Комітет Міністрів Ради Європи

КМУ – Кабінет Міністрів України

КНР – Китайська Народна Республіка

Конвенція – Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод

КПЕПП – Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс

КПК 1960 р. – Кримінальний процесуальний кодекс України від 28.12.1960

КСУ – Конституційний Суд України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

МАП – Міжнародна асоціація прокурорів

МВС – Міністерство внутрішніх справ

МКС – Міжнародний кримінальний суд

НАБУ – Національне антикорупційне бюро України

НП – Національна поліція України

НСРД – негласні слідчі (розшукові) дії

ОВС – органи внутрішніх справ

ОГП – Офіс Генерального прокурора

ООН – Організація Об'єднаних Націй

ПАРЄ – Парламентська Асамблея Ради Європи

Порядок – Порядок організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні кримінальному провадженні, затверджений Наказом Генеральної прокуратури України №51 від 28.03.2019

Пріоритети – Пріоритети діяльності органів правопорядку та прокуратури у сфері кримінальної політики на 2020 рік

Рекомендація CM/Rec (2012) 11 – Рекомендація CM/Rec (2012) 11 Комітету Міністрів Ради Європи про роль прокуратури поза системою кримінального правосуддя від 19.09.2012

Рекомендація R (2000) 19 – Рекомендація R (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи про роль публічного обвинувачення в системі кримінального правосуддя від 06.10.2000

Рекомендація 1604 (2003) – Рекомендація Парламентської Асамблеї Ради Європи 1604 (2003) про роль прокуратури у демократичному правовому суспільстві від 27.05.2003

РЄ – Рада Європи

РБ – Республіка Білорусь

РК – Республіка Казахстан

РМ – Республіка Молдова

РНБО – Рада національної безпеки та оборони України

РПУ – Рада прокурорів України

РФ – Російська Федерація

САП – Спеціалізована антикорупційна прокуратура

СБУ – Служба безпеки України

СКС – Статут кримінального судочинства від 1864 р.

СНД – Співдружність Незалежних Держав

СОГ – слідчо-оперативна група

СРД – слідчі (розшукові) дії

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

ТЦПУ – Тренінговий центр прокурорів України

УНР – Українська Народна Республіка

УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

УСРР – Українська Соціалістична Радянська Республіка

ЦК – Цивільний кодекс України

ЦПК – Цивільний процесуальний кодекс України

Вступ

Обґрунтування вибору теми дослідження. На сучасному етапі розвитку української державності вітчизняна прокуратура перебуває в стані глибокої кризи. Непослідовні та безсистемні реформи, відсутність стратегії її перспективного розвитку призвели до руйнування історично сформованої моделі прокуратури та не дозволили створити адекватну її заміну, яка б відповідала кращим світовим практикам та потребам українського державотворення. У результаті прокуратура не має чіткого соціального призначення, займає невизначене становище у державному механізмі та не відповідає очікуванням суспільства, про що свідчить вкрай низький рівень довіри до неї з боку населення.

У цих умовах представлене дослідження покликане знайти відповіді на основні питання прокуратури: «чим вона є?» та «навіщо потрібна?», крізь призму її функціональної моделі, яка включає визначення мети і завдань, функцій та повноважень прокуратури, її взаємодії з іншими державними інститутами, суспільством та особою. При цьому, виходячи з національних традицій, міжнародних стандартів та соціально-політичних реалій України, за основу взята «обвинувальна» модель прокуратури, яка об'єктивується у діяльності прокурора в кримінальному провадженні.

Прокурор та кримінальне провадження нерозривно пов'язані взаємозалежними та зворотними зв'язками. Для кримінального провадження прокурор є обов'язковим і необхідним суб'єктом, який приводить його у рух і надає йому змісту своєю діяльністю; для прокурора кримінальне провадження є основною сферою реалізації його завдань та функцій. Відтак, кримінальне провадження і прокурор не можуть існувати нарізно, а розгляд цих категорій є немислимим одна без одної. Зважаючи на це, дослідження прокурорської діяльності передбачає аналіз основних проблем кримінального процесу, а розв'язання останніх ґрунтується на визначенні ролі й місця прокурора у кримінальному судочинстві.

Водночас проблеми статусу прокурора у кримінальному процесі, його діяльності на різних стадіях та в окремих порядках кримінального провадження в умовах дії КПК України від 2012 р. досі не були піддані комплексному теоретичному дослідженню. За понад 8 років практичної реалізації реформи кримінального судочинства так і не була сформована цілісна й завершена концепція участі прокурора у кримінальному провадженні, внаслідок чого прокурори, судді та слідчі продовжують керуватися ідеологією КПК України 1960 р., яка не відповідає реаліям новітнього кримінального процесу. Значною мірою цим спричинена низька ефективність діяльності прокурора у кримінальному провадженні зокрема та системи кримінального правосуддя в цілому, які не забезпечують належного захисту особи, суспільства й держави від кримінально-протиправних посягань.

Це обумовлює актуальність вказаної теми, її доктринальне та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане на кафедрі судоустрою та прокурорської діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах державної цільової комплексної програми «Судова влада: проблеми організації та діяльності» (номер державної реєстрації 0111U000957). Тема роботи затверджена Вченою радою Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» (протокол № 7 від 23 березня 2012 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка концепції діяльності прокурора у кримінальному провадженні, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення її теоретичних, правових та організаційних основ.

На досягнення зазначеної мети спрямовані такі завдання:

– визначити стан наукової розробки проблем діяльності прокурора у кримінальному провадженні та встановити їх місце в системі юридичних наук;

– розкрити історичну ретроспективу і сучасний стан діяльності прокурора у кримінальному провадженні;

– охарактеризувати правові основи діяльності прокурора у кримінальному провадженні;

– виявити кращі світові практики діяльності прокурора у кримінальному провадженні на основі міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду;

– з'ясувати природу діяльності прокурора у кримінальному провадженні на основі характеристики функціональної моделі прокуратури;

– сформулювати мету і завдання прокурорської діяльності;

– окреслити предметну сферу діяльності прокуратури;

Наукове видання

Лапкін Андрій Васильович

ПРОКУРОР У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Монографія

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку 27.11.2020.
Формат 60×90 $^{1}/_{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 81,5. Обл.-вид. арк. 76,4. Вид. № 2682.
Тираж 300 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»
Тел. (057) 717-28-80